

MURAKÖZ

(MEDJIMURJE)

HELYI ÉRDEKŰ VEGYES TARTALMU LAP.

A „Muraköz“ megjelenik havonként 3-szor : 1-én, 10-én és 20-án.
Előfizetési árak: egész évre 3 frt. fél évre 1 frt 50 kr. negyedévre 75 kr.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Muraköz“ szerkesztőségéhez az előfizetési árak pedig Fischel Fülöp könyvkereskedéséhez Csáktornyár küldendők.

A csáktornyai póttanfolyam megnyitása előtt.

A magas ministerium most ad hatod izben alkalmat a haza idegen ajku tanítóinak, hogy a magyar nyelvet elsajátíthassák és a magyar nyelv tanításának módjába belegyakorolhassák magukat. A haza 12 helyén tartatnak ez idén póttanfolyamok. Közöttük van Csáktornya is.

Azzal, hogy Csáktornyán póttanfolyam tartatik, a magyar kormány különösen a muraközi és általában a horvát és vend iskolákban működő, magyarul nem jól beszélő tanítókra volt tekintettel. Az ilyen tanítóktól függ most már, hogy az alkalmat megragadják. Aki szereti magyar hazáját, aki szereti iskoláját, aki a magyarnyelv tanításában nagyobb sikert akar felmutatni, az igyekezni fog a póttanfolyamban részt venni. Aki iskolája előmenetelét nem hordozza szívében, aki maga-magával sem törődik, aki azt mondja, hogy »legyen úgy mint régen volt« — az otthon marad és elmarad!

Ha vannak ilyen gondolkozásuk, azoknak szólunk soraim. Csakis a könnyelműen gondolkozó ember teheti azt, hogy az állam jótéteményét nem használja fel, különösen pedig most, midőn a törvény által a magyar nyelv megtanulására kitűzött határidő már elmúlt, a midőn az idej póttanfolyamok valószínűleg az utolsók. — Valóban atyailag bánik el a kormány azokkal a tanítókkal, hivatalnokokkal, akik nem oly szerencsések, hogy a magyar nyelvet anyanyelvüknek mondhassák. Hol van még egy példa reá, hogy az állam fizessen azért, hogy valaki egy kötelező nyelvet a saját érdekében megtanulhasson?!

Már pedig a póttanfolyami hallgatók utiállányt (községüktől) — napi díjat és lakást kapnak az államtól.

Saját érdekükben ajánljuk tehát a magyarul nem jól beszélő tanító uraknak a póttanfolyamban való résztvevést!

De nem csak azok tanulhatnak a póttanfolyamon, akik nem beszélnek magyarul. A nem magyar ajku iskolában működő, magyarul tökéletesen beszélők is gyarapíthatják módszertani ismereteiket. A magyar nyelvre, beszélésre csak az taníthatja tanítványait eredményesen és könnyen, aki sok olvasga-

tás és próbálgatás után vagy maga jött rá a helyes módszerre, vagy pedig ebben utmutatást nyert. Vannak a magyar nyelv tanításának bizonyos fogásai, melyeket csakis megfigyelés után leshet el az ember.

A magyar nyelv tanítása érdekében kérjük tehát a magyarul beszélő, de nem magyar ajk iskolában működő tanító urakat, bár 1—2 hétre is — a póttanfolyamon való megjelenésre!

A résztvenni óhajtok jelentkezzenek a képezde igazgatóságánál.

Mi pedig szívből üdvözljük a megjelenendőket! Szeretettel mondunk nekik »Istenhozottat!« Kívánjuk, hogy városunkban jól érezzék magukat; törekvéseiket, igyekezeteiket pedig a legnagyobb siker koronázza!

Mit nyertem én a póttanfolyamon.

(Muraközi collegáimnak.)

Azt mondták nekem itthon: »Te magyar vagy, beszéled anyanyelvedet, nem szorulsz magyar póttanfolyamra. miattad az iskolaévet le nem zárjuk, itthon maradsz.« — s még sok mást. — Dicséret, tilalom, parancs egyszerre. De én bizony azért csak elmentem a póttanfolyamra, köszönet ezért felsőbb hatóságunk bölcs intézkedésének.

Volt aztán nagy zaj a községben; egyik így, másik amúgy beszélt s lett belőle az a gyönyörű consequentia, hogy: »No most már lássátok, 14 éve nálunk van s mi még azt sem tudtuk, hogy nem végzett tanító — most megy csak vizsgázni. Szörnyű dolog, mily szégyent hozott fejünkre!«

Távol vagyok a bölcses égtől, de ki kell mondanom, hogy itt bölcsen hallgattam, egyedül azt gondolván magamban: »De kár e miatt mérgelednötök!« No de nyereségről akarok szólni. És én e nyereséget érzem, tehát elmondom.

Legelőször — hogy a legszükségesebbnél kezdjem, — sokkal nagyobb könnyüséget tapasztalok horvátajku gyermekeknek édes hazai nyelvünk megtanításában, mint ez előtt. Akkor is törekedtem e téren minél többet tenni; ragoztunk, szemléltetve tanígtunk, fordígtunk, ezer szót magoltunk be, csürtük-csavartuk a dolgot, szóval: Sokat izzadtunk. És végre a sok fáradság után, ha egy éppen végig nem tárgyalt olvasmányt felvettünk, hát annyit értettünk bele, mint pandur a harangöntésbe. Nem voltam meglegedve s paedagogiai szabályaim dacára szörnyen mérgeledtem, persze saját magamra.

Törtem fejemet jobb mód kitalálásán.

Jött végre a póttanfolyamra vonatkozó felhívás, vagy ha úgy tetszik parancs, és minthogy eddigi fáradságom sem

birta kívánságomat kielégíteni, ennél fogva in bona spe be-
szegődtem póttanfolyamistának.

Ezt saját megnyugtatómra és örömömmre tettem.

Találkoztam itt korombeli collegákkal, jöttek ide sok-
kal öregebbek és fiatalabbak, sőt még régi tanítványom is.
Mindnyájunkat két csoportra osztottak. Én véletlenül csupa
nem rég végzett ifjak közé jutottam. Átmentünk a beszéd-
értelemgyakorlatok ama sorozatán mely szerint sikerrel ta-
nitható a magyar nyelv horvátajku gyermekeinknél. Én most
már e mód használatát kísérlem meg itthon s daczára a ha-
nyag iskolalátogatásnak, kevesebb fáradsággal, sokkal kielégi-
tőbb sikert tapasztalok már az első évben. Felsőbb osztályaim-
ban most már a még nem tárgyalt ismeretlen olvasmányo-
kat képesek jobb tanulóim megérteni s nevezetesebb tenn-
akadás nélkül szabadon tárgyalni.

És én ebben találok az eredményt! Igaz, mostani
könyveink successiv anyagsorozata megkönnyebbiti a munkát,
de azért elég ága-boga van ennek is. Az eredmény mind-
végre biztosabb. Ez tehát póttanfolyami látogatásom első és
fő eredménye!

Van annak azonban még egy szép s jó oldala A
mindennapi összejövétel szűkebb ismeretségre, sorakozásra
s barátságos egyességre serkentvén mindnyájunkat, oly édes
napokat hagyva élveznünk, melyeket itthoni magányos éle-
tünkkel felcserélpi akkor egyhamar tudom egyikünk sem
szeretett volna. Én úgy érzem magamat e derék és vig if-
jak közt akár egy 16—17 éves tanítójelölt. Hajh! pedig de
régén élveztem ez idő gyönyörűségeit! És ha nem csalatko-
zom, ifju collegáim sem találták magukat rosszul társasá-
gomban; hisz agyon bácsiztak, így csufolván engem öreg
embernek Nem is maradtam előttük más mit »bácsi.« No
de jól van ez így, mert habár azt kereken tagadom, hogy
öreg volnék, mégis mindez nekem határtalanul tetszik s oly
drága élvezetet nyújt, hogy biz én a csáktornyai póttanfo-
lyami ifju collegáimat soha elfeledni nem fogom. És ez pót-
tanfolyami látogatásom eredményének legkedvesebb része.

Tehát tanultunk, barátságot kötöttünk, jól mulattunk
s mind e felett multságunkat kissé meg is fizették. Ez ha-
tán nem is sok, de nekem elég élvezetet adott.

Mos már édes collegáim fogadjatok nekem szót: Men-
jetek el a póttanfolyamra s törekedjétek onnan annyi hasz-
not és örömet magatokkal vinni, mint a mennyit én hoztam
magammal.

N e d e l i c z. június 16-án 1884

GERENCSÉR GYÖRGY.

Levelezés.

I.

Stridó, 1884. július 2.

T. Szerkesztő ur!

Folyó hó 28-án tartotta a stridói áll. el. népiskola 1-ső
évi pályafutás után évi zárvizsgálatát. A vizsgálat reggel 9
órákor, daczára a sok kellemetlen incidensnek, amelyek
közt ez iskola megszületett, meglehetősen számu vendég je-
lenlétében vette kezdetét, melynek egész tartama alatt, úgy
a gyermekek bátor magaviselete, valamint az egyes tantár-
gyakból fölített kérdésekre, mint anya-, mint magyar nyelven
adott higgadt és szabatos feleletei a jelenlevők teljes meg-
elégedésével találkoztak.

A vizsgálat befejezte után a tanulóknak a tanácskoz-
mányi irodában kiállított ipar munkái tekintettek meg; a
melyeknek csinos és izléses elkészítése, szintén igen kelle-
mes hatást gyakoroltak a szemlélőre, szóval az egész isko-
lán már is meglátszik, hogy állami; mert egy év lefolyása
alatt is elég meggyőződést nyújtott arra nézve, hogy minden
tekintetben meg fog felelni azon czélnak, amelyből ide a stajer
határra, mint a magyarosodás védbástyája helyezve lett.

A tanulók egész évi szorgalma és buzgó fáradozása se
maradt jutalom nélkül; mert a legjobb előmenetelt tanusított
tanulók Mélt. Br. Knezevich Constantin gond. elnök és Tek.
Krauthacker József körjegyző urak becses adományából
szép és hasznos tárgyakkal lettek megajándékozva. Az első
jutalamdíjat Gáspárics Tamás III. oszt. tanuló nyerte el,
ki daczára idegen akuságának a magyar nyelvben kitünő
eredményt tanusított. Kapják még jutalmat: Kotzen Pál, Stern
Heinrich, Petovári István Petrisch Olga III-, Mursics István,
Bogdán Ferencz, Gregorincics Helena II-, Kovácsics István,
Sajnovics György, Zadravec István, Friedl Laura és Pinta-
rics Anatózia I. osztályu tanulók stb.

Miután most már ennyire belekezdtem a vizsgálat le-
írásába, tehát meglehetősen hű képét akarom adni, mindan-
nak, amit láttam és amit kellett volna látnom, de nem láttam.
Nem láttam pedig a vizsgálaton hitoktatót és így nem is
halhattam a tanulók teleteit a hittanból, még pedig azon
egyszerű, de fontosok miatt, mert a plebános ur mint hitok-
tató az eljövotelt megtagadta, a káplányának pedig mint
szintén hitoktatónak azt megtiltotta. Már pedig ez sajnálatos
körülmény! Pedig ugyanazon lelkész, aki a szóban lévő ál-
lami iskola felállítására ellen annak idején minden lehetőt el-
követett s főleg azon érveléssel hogy akkor mind vallástalanok
lesznek a gyermekek, ma a vallástalanból amelyet ő tanít,
megtagadta a vizsgálat megtartását. Pedig ezzel csak maga
ellen gyanusít, mert vagy nem tette meg a vallástalanítást
illetőleg kötelességét s félt azt nyilvánosságra hozni, vagy
nem tartja szükségesnek a hittant, az őt megillető magas-
latra emelni.

Avagy meglehet, azért nem jött el a vizsgálatra, mert
az iskola magyar állami. Ezt el is hisszük, mert ő számtal-
an tettével adott okot arra hogy feltegyük, miszerint min-
dennek ellensége, ami magyar és gyűlöli mindazt, ami a
magyar állameszme javára van.

EGY STRIDÓI.

Ezek súlyos vádak. Nem szeretjük hinni, hogy valaki
állásáról annyira meglepedkezne, mint a fent közölt levél-
ben olvastuk Az mindenestre vastag hiba, hogy a hittan-
ból a vizsgálat nem tartatott meg. Erről feleljenek az illető
hitoktatók. A hiterkölcstan a népiskola egyik legfontosabb
tárgya lévén, az eredményért felelős elsősorban a hitközség
feje: a lelkész. De felelős az iskola elöljárósága is, Stridón
(állami lévén az iskola) az iskola gondnoksága. Ha mulasz-
tás követteget el, a gondnokság tudni fogja, hogy mi a te-
endője. Az állam ilyen dologban erélyesen szokott eljárni,
mert a vallástalanságot az államnak éppenséggel nincs ér-
dekében terjeszteni.

Ami a hazafiatlanság vádját illeti, az meg éppen oly
súlyos, mint az első vád és súlyosbodik itt a határon.

Közöltük a levelet gyűlölködési szándék nélkül. Ítéletet ne
mondjunk addig, míg a másik felet meg nem hallgattuk.
Halljuk tehát őt is; védekezésére nyitva áll lapunk.

SZERK.

II.

Pribiszlavec 1884. július 3.

Ezennel felkérem a T. szerkesztő urat, sziveskedjék
becses lapjában következő soraimat közzé tenni:

A pribiszlavecki [Csáktornya mellett] községi elemi
népiskola tanulóinak zárvizsgálata f. é. június hó 26-án dél-
után tartatott meg.

A zárvizsgálaton jelen voltak: Zabavnik Alajos lelkész
és iskolaszéki elnök, Babits Sándor Csáktornya külfarai kör-
jegyző, Hübner Károly csáktornyai kántor, Novák Ferencz
tanító és Binder Ferencz urak; továbbá Binder Ferenczné
és Binder Istvánné urnők; a közs. iskolaszék tagjai teljes
számmal s többen, kik a népoktatás ügye iránt érdeklődnek.

Hogy a nagyon tisztelt vendégek a zárvizsgálatra meg-
jelenni sziveskedtek s a történeteket kiváló figyelemmel ki-
sérték, hálás köszönettel tartozom.

A zárvizsgálat befejezése előtt Zabavnik Alajos lelkész és iskolaszéki elnök ur több szt. képet, Babits Sándor külföldi körjegyző ur 5, 25 krajczáros ezüst darabot, 9 db. képes jutalomkönyvet s 2 drb imádságos könyvet méltóztattak nekem átadni, hogy e jutalmakat a legszorgalmasabb s jó magaviseletű tanulók közt osszam ki. A mit meg is tettem.

A tanügy iránt való érdeklődésökért s e nemes tettökért fogadják az iskola s a tanulók nevében forró köszönetem nyilvánítását.

Végre Zabavnik Alajos lelkész és iskolaszéki elnök ur megható beszédével a zárvizsgálat s a tanév ünnepélyesen befejeztetett.

VRESZK GYÖRGY.
közs. tanító

Mi ujság Muraközben ?

— A perlaki állami iskola zárünnepélyére és a vizsgálat alkalmával kiosztott utalmakra a következő T. tanügy barátok voltak szivesek adományozni: Az alsó muraközi takarékpénztár 10 frt., Hoffmann Pál 10 frt., Molnár Antal 5 frt., Konyár Mihály 5 frt., Kostyál Ferencz 3 frt., Csesznák József 2 frt., Bannelly Sándor 5 frt., Sümeg József 2 frt., Balog Ferencz 2 frt., Sipos Károly 2 frt., Verdy Ferencz 1 frt., Glavina András 1 frt., Malek István 1 frt., Tóth Sándor 1 frt., Mendly Lajos 1 frt., Sipos István 1 frt., Bannelly Vilmos 1 frt., Bannelly Jenő 1 frt., Goricsanecz József 1 frt., Hirschsen S. 1 frt., Verly Ernő 1 frt., Šosterics P. 1 frt., özv. Lisziák Ferenczné 1 frt., Mandl Antal 1 frt., Stöger J. 1 frt., Spitzer J. 1 frt., Spitzer Jakab 1 frt., Bannelly László 50 kr., Rázsek Tamás 50 kr., Pavcsecz Iván 1 frt., Blazsinesics György 50 kr., Reichwein Antal 20 kr., Összesen 62 frt 70 kr. Fogadják a nemes adakozók ez uton is szives köszönetünket! Az állami iskola gondnoksága

— A osákt. áll. képezde értesítőjéből közöljük a következőket: A tanári testület 8 tagból állott. A növendékek száma az év elején 73, az év végén 62 volt. Legtöbben voltak Zalamegyéből (30-an) és Vasmegeyéből (22-en). Horvátországból 3, Fiuméből 1 növendék tanult a képezdében. A növendékek közül tanító gyermeke volt 12, hivatalnoké 6 iparosé 24, kereskedőé 7, Vallás nézve: 58 r. k., 12 m. v. 1 ág. hitv. Kor szerint: 26 éves 1, 24 és 22 2 - 2, 21 és 20 éves: 12—12 19: 13, 18 éves 14, 17 éves 9, 16 éves 6. Fölvételkor a magyar nyelven kívül; németül is beszélt 27, horvátul 17, vendül 3, olaszul 2, csupán magyarul 35 beszélt. Az ösztöndíj havi 4—12 frt volt. Segélyben részesült: 66 növendék. E czimen kifizettetett: 4367 frt. A bentlakás és mosás jótéteményében részesült: 32 növendék Több szegénysorsu növendék Csáktornya városi 39 nemeskeblü emberbarátnál kapott hetenként egy vagy több napi ételmezést

— Arról értesítenek bennünket, hogy Stridón savanyviz forrást fedeztek fel. Nem volna kár a vizet elemeztetni és a forrást szakértők által megvizsgáltatni. Ajánljuk a stridóiak figyelmébe a dolgot!

— Möröcz József világtalanul született 15 éves zongoraművész, ki kiképeztetését Budapesten a vakok intézetében nyerte, f. hó 5-én a Szeivert-téle és 6 án a »Hattvu« vendéglőben hangversenyt rendezett. Több klasszikus, salon és táncdarabot játszott ritka ügyességgel. A közönség szép számmal volt képviselve és gyakori tapssal jutalmazta a szegény vak művészt.

— A stridói fiatalság több tagja f. 1884. évi július hó 20-án Rác-Kanizsán Kozma Márton vendéglős kerti helyiségében táncczal egybekötött zártkörű nyári mulatságot rendezend, a melynek tiszta jövedelme a szegény tanulók segélyezésére fog fordíttatni; miért is tekintve a magasztos czélt — a rendezőség azon őszinte kérelemmel for-

dul Muraköz lelkes polgáraihoz, hogy jelen mulatságot becses megjelenésükkel minél számosabban sziveskedjenek szerencseltetni.

— Szerencsétlenség. H...., vratisineczi tanító és K.... ugyanoda való segédjegyző a korcsmában beborozván, jókedvvel a segédjegyző lakására mentek, hol a mulatságot pálinkaivással folytatták. A segédjegyző nem akarván inni, a tanító azzal tréfálódzott, hogy agyonlövi barátját a segédjegyzőt, ha nem iszik. A tanító elő is veszi a segédjegyző puskáját és teléje tartja Addig játszott a fegyverrel, míg az elsült és a segédjegyzőt meglötte; a réczeserét, mellyel a puska töltve volt, hátulról a belekbe hatolt. A szerencsétlen fiatal ember másnap nagy kinok közt meghalt. A vigyázatlan tanító a csáktornyai kir. járásbiróság börtönébe szállíttatott.

— Muraköz és a csáktornyai ferencz r. zárda egy derek magyar lelkésszel szegényebb lett. Dolmányos Döme a csáktornyai tanintézetek közszeretben álló hitoktatója f. hó 8-án távozott el új helyére, Homok-Komáromba, hol a plebánosi teendőket fogja végezni Dolmányos Dömét a városban a szó valódi érteimében mind jó barátot és kedves embert, az iskolában pedig mint szeretett tanárt ismerte a közönség és az ifjuság. Sok szerencsét, boldogságot és meglepedést kívánunk új állásában!

— Kardos Gábor helybeli nyomdatulajdonost július 1-én virradóra egyik elbocsájtott szedője mintegy 120 frtig meglopta. A tolvaj még nem került kézre.

— Csicséri Károly a helybeli magyar népzenekar ügyes czimbalmosa hajlandó jutányos diázásért a vállalkozónak a czimbalmazásból leczkét adni. Ugyan ő zongorák hangolására is vállalkozik. Ajánljuk őt a közönség szives figyelmébe!

— A stridói áll. elemi népiskola 1. évi értesítője jelent meg magyar és horvát nyelven. Közli: Kovács Gyula ig. tanító A tantestület 2 r. tanítóból, 1 r. tanítónőből és 2 hitoktatóból állott. A tanulók száma 136 volt, még pedig anyanyelvre nézve: 2 magyar, 6 német és 128 horvát. Az értesítő tartalma: Adatok a lefolyt tanév történetéből. Kivonat a népiskolai és ipartörvényből. A tantestület. Erdemso-rozat. Értesítés. Statisztika.

— Lapunk horvát részének mai száma a következő tartalommal jelent meg: „A házi állatok betegségei és azok gyógyításmód a.“ Egy muraközitől. — Levél Stridóról. Egy stridóitól. „Muraköz“, (költemény.) Gerencsér Györgytől. „A kut.“ Glád Ferencztől. Mi ujság? Valami a gazdaságról. Talányok Szerkesztői izenet A gabona ára. Naptár.

Szerkesztői izenetek.

— K. Gy. urnak. Stridó. A r. kanizsai mulatságról szives tudósítást kérünk!

— V. B. urnak Cserencsóc. Elismerő sorai buzdítólag hatottak reám. A két tanítói állásra az ajánlatot igen szivesen levélben teendem meg.

— Többeknek. Kérelmököt szivesen teljesitem és ezután nem csak muraközi ujdonságokat közlök, hanem egyéb közérdekűeket is. Teszem ezt azért is, mert a horvát és vendajku testvéreink is felkértek erre. Egyéb közleményeket illetőleg azonban programmunk mellett maradunk, azaz Muraközben.

— G. F. ur. Ügyében már eljártam. Minden jót reménylek. Dolgozatait felhasználom.

— Egy muraközi »Az eskü« közöltetni fog, ha a sor reá kerül. Köszönöm!

— Kedves tanítványaimnak és ismerőseimnek Perlak, Stridó, Hodosán, Kottori M.-Szerdahely sat. sat. Egy árva órát én is kérnék hetenként a »Muraköz« számára

MARGITAI JÓZSEF felelős szerkesztő és kiadó.

Az egyesült gazdasági gépgyárak

1462-5

Az egyesült gazdasági gépgyárak

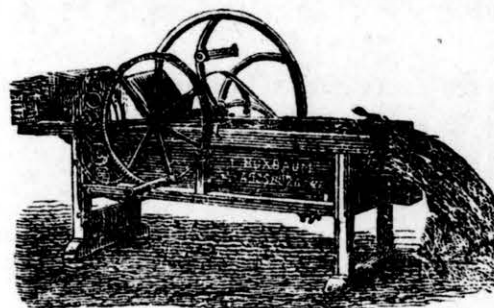
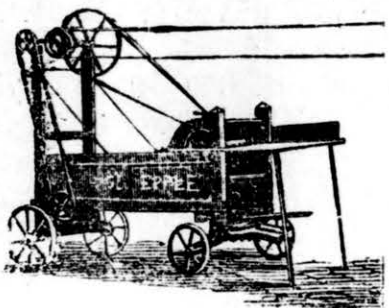
ezelőtt

EPPLE és BUXBAUM

Augsburg, Sonthofen, Wels-ben

és

Bécs II. Praterstrasse 50

ajánlják elismert kitünő minőségű gyártmányaikat mint:

Mindenféle járgány fekvő, oszlopos, szállítható **Közvetítők** szíjkerékkel, homlok- vagy kúp-kerekkel.

Kézicséplők vas- és fa-állványon.

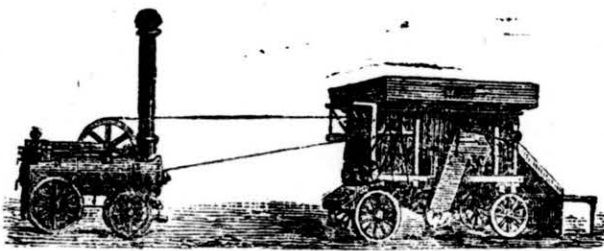
Járgánycséplők szalmarázóval és rostával.

Tisztító cséplőgépek járgány hajtásra.

Gőzcséplőgépek szeges-és szűrésre.

Gőzmozgonyok fekvő- és álló kazánal

Szecsavágók (Bentall), kukorica morzsolók, daráló malmok, répavágók, sor- és szórva-vetőgépek, Tigris szénagyűjtők, Perry szénaforgatók, Baker és Baker-féle rosták, Trieurök, szivattyúk, stb. stb. legjobb és tartós kiállításban jutányos árak mellett.

Catalogusok és árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Közvetítőknek jutalék.

EPPLE és BUXBAUM

Ezeleőt

FISCHEL FÜLÖP

Csáktornyan,

ajánlja

a legmodernebb betűkkel ellátott

KÖNYVNYOMDAJÁT

MINDENNEMŰ NYOMTATVÁNYOK

ELKÉSZÍTÉSÉRE.

KISEBB-NAGYOBB MŰVEK, RÖPIRATOK, HIRLAPOK.

köröztvények, árjegyzékek, czimkéek (Etiquett) stb.

TABLÁZATOS MUNKÁK

esketés, látogató és belépti jegyek, gyászlapok

a lehető leggyorsabban, izlésesen és legjutányosabban készítettnek el.

Vidéki megrendelések leggyorsabban teljesítettnek.

Nyomatott Fischel Fülöpnel Csáktornyan.

MEDJIMURJE

(MURAKÖZ)

NOVINE ZA MEDJIMURSKI PUK.

„Medjimurje“ izlazi svaki mesec trikrat: 1-ga, 10-ga 20-ga.
Cena mu je:
a cě o leto 3 frt; na pol 1 1 frt, 50 kr; na četvert 75 kr.

Sva pisma i pošiljke naj se pošiljaju „Uredničtvu Medjimurja“ a predplata knjižaru Filipu Fischelu u Čakovcu.

Gospodarstvo.

Različiti betegi domaće živine i domaća vraćta proti njim.

(Nudalo o zvanjskih betegih.)

2. Betegi vuha.

a) Vužganje vuha: Pripětja se vekšinom pri svinjah. Živinče pregible glavu, trese s njom, vuha stojiju klapasto, s nogami stěplje po vuhu; iz vuha curi smrdljiva tekučina. Zroki: mali kukci, ili drugi smrad, koj se vu vuhu nabere.

Vračenje: napravi si od bezga strcalku, pa mlačnu vodu ili sopunicu vu vuhu špricaj; ako su se već črvi napravili: zalej s terpentinom. Ako se vu vuhu napravi rak rana, koja sve dale razjeda, izreži svu ranu.

b) Vužganje podušnice (pod vuhom.)

Znamenja: Ova stran pod vuhom oteče, postan topla i napeta, te boli, kad živinče kaj jě, iz gubcae se cediju sline, a glavu i šinjak drži živinče vkočeno.

Vračenje: Vrači se s toplim oblaganjem. Zešij si vrećicu, vu nju deni terje od sěna ili stučeno lenovo sěme ili pšenične poseje, namakaj vu toplu vodu i dėvaj gore, ali da bude navěk toplo. Ako se ona stran potom ognoji, prereži, da gnoj vun izteče, a onda ranu izpiraj s mlačnom vodom.

3 Žuli.

a) Žul na šinjaku:

Pozna se po oteklini na zatilku. Zroki: pritisek od tvrde stvari, od nečistoče od nepazlivoga česanja ili ako pustiš marhu zapregnutu dugo na dėzdju stati.

Vrači se: ako je oteklinu jošć tvrda: mrzlim oblaganjem s mokrimi mrzlimi capami, ako je oteklinu već mehka, onda se prerěže; naskubi iz platnene stare čiste cape nitje, namoči ga vu olje, pa deni vu ranu, ili pak vu ranu uštrćavaj vodu od razmočenoga galica.

b) Ako ti živince ham ili sedlo ožuli. Delaj opet kak je gore pod a) rečeno; a ranu posipavaj s prahom od pečenoga alauna (jalona, kocela) pomešanoga s prahom od stuečene hrastove kore; to delaj jenput ili dvaput na den.

c) Podlopaticni žul: pozna se potom: ako konj s nogom zaokružuje, ako ju nedize dosta visoko kak

drugu, ako ju přek praga vleče, to se zove podlopaticeni vulog.

Vrači se: Zemi jen sajtlek droždjene jake žganice, pol lota kafre, dva lota terpentinskoga olja, to dobro stepi, da se preměša te s tēm dobro maži na den dvaput.

d) Prsni žul. Ribaj ga žganicom ili sopunicom, razmočenim vu žganici droždjenoj.

e) Podlopaticna guba: ako se giblje prereži ju a kožu skupa zešij; ako je gnoj u nutra, toplom vodom, izpiraj, ako se je zrasla s kožom, napravi mast od mišnice (arsenika) i od svinjske masti, pa s tim gubu maži.

f) Ako se zivinčetu napraviju gde mozoli, ove maži s gusečjom ili zaječjom maščom dok se ognojjiju, a onda je prereži.

g) Skripec ili tvrdi košćeni porastek na gležnju. Dok još rase, moreš ga pregnati usijanim ili žarečim železom.

h) Naboj ili zakov. Znamenje: ako rog izrežeš, vidiš črlenkaste, modraste, mesnate pège. Globlje zna biti gnoj. Konj šepa, nogu diže, na prvu stran kopita se vupira.

Zroki: Vuzke, skrivlene, težke podkove, ili ako med podkovu i podplat kamenje dojde.

Ako kopito nije jako ozlědjeni rog se samo da izrezati, i mesto prvešnje krive podkove drugu dobru daš dėti; ako je ozlědjeno to kopito, oblažeš mrzlimi oblogi.

Ako je zakov od čavla. Čavel izvadiš, a luknju zaliješ šganicom; kopito pako zaviješ s kravskim friškim lajnom.

i) Bradavice na nosu; na dnu je s koncem dobro zveži; ili skup s kožom na okolo odreži.

4. Otok.

Pri konjih osobito je navadni otok rožni i podtrbušni.

a) Otok nogah: pozna se potom; da je koža napeta; da živinče šepesa, povlači noge, kadkad ima i zimicu.

Zroki: prehlada, ili nutarnji kakov beteg, ili ako marše preveč jakom hranom nahraniš.

Vraćto: Maršetu daš u nutra, da se pročisti: solitrovu sol, ili žuhku glauberovu sol, koju za mali

penez vu apoteki dobiš. Oteklinu pak ribaj borovičnim ili terpentinskim oljem ili kafrovicom ili maži svinjskom mašćom.

b) Podtrbušni otok: proti ovomu boročno zrnje za prah stuči i med hranu mješaj; a izvuna senskim kuhanim toplim terjom moči otečeni trbuh.

(Drugiput dale).

JEDEN MEDJIMUREC.

List iz Štrigove.

P. G. Urednik! — Tekuće godine Juniusa 28 ga je obdržavala štrigovska kraljevska orsačka škola svoje prve ispite. —

Ispiti su se počeli jutro ob 9 vuri. Akoprem i sada su se pokazali neprijatelji — nu ipak je lépi broj bil slušateljov. Pod obdržavanjem ispitah hrabro zadržavanje dece, tak i po g. učiteljah nalažeča pitanja su deca čisto i razgovetno odgovarala, kak na materinskom tak i na magjarskom jeziku; tak da svi slušatelji su zadovoljni bili. Po ispitu su se pregledavala i predstavila vu školnoj kancelariji izložena dela dečakah i djevojkah, koja dela polag lepog i dobrog sustava — sasma su gledatelje zadovoljila. Jednom rečjom: na čeloj školi se vidi, da je orsačka, jer je već za jedno leto pokazala, da je dobra i da je to potrebno prinas osobiti na štajerskoj granici, kao zid magjarske emlje.

Marljivost i trplivnost učenikah je takaj neostala brez nagrade, jer visoko rodni G. Barun Knezevič Konstantin školni predsednik i Krauthacker Josip bilježnik su razdavali vu ime dara vnoge lépe i hasnovite stvari. Prvu nagradu je dobil Gašpariéc Tamás iz III-eg razreda, koj prem je rodjen medjimurec, ipak je magjarski sve lépo i najbolje odgavarjal. Dobili su nagradu još Štern Heinrich, Petrić Olga i Koren Pal iz III-eg. — Kovačić Helena, Murčić István, Šajnović György, Zadravec István, Friedl Laura, Vrbnjak Maria i Pintarić Anasztazia učenici I-og razreda.

Buduć sam već počel izpita opisati, zato hoćem i vernu sliku dati svemu tomu, kaj sam videl i kaj bi videti moral, a nisam videl.

Nisam videl na ispitu veroučitelje i nisam čul učenike iz katekizmuša odgovarati, stog jednostavnog, nu velikog zroka, kajti plebanuš nije hotel dojt i kak sam čul kape lanu pak je prepovedal to včiniti.

A to je žalostni dogogjaj! Ar on gospon, koj je ovu školu vu onom vremenu, da se rodila za bez vernu očitoval, danas kad bi iz vere moral izpita držat, nije došel, jer ili nije kakti veroučitelj svoje dužnosti zvršaval ili pak nije mogel cilj dostiči.

Vu Štrigovi 30-ga juniuša 1884.

JEDEN ŠTRIGOVČANEC.

Radujemo se, da su štrigovečke škole tak dobre, kak nam pišuju. Ali nad tom se pak neveselimo, da se veronavuk nepredava tak, kak bi se moral. Ar brez vère nemoremo dobri, pošteni i blaženi biti. To niti nemremo veruvati, da bi se jeden redovnik tak spozabil, pa bi pobegel onda, kada bi moral pokazati, na kaj je jedno leto dugo vučil mladež štrigovečki.

Radi bi verovali, da je G. plebanuš jako veliki zrok imel onda, kada nije iz veronavuka izpit hotel držati. Čujmo dakle njega i onda sudimo!

UREDNIK.

NEKAJ ZA ZABAVU.

Medjimurje.

Lépo naše Medjimurje,
Puno žuta kak je morje.
Klasi zlatni se nihaju,
Ljudstvu hranu sladku daju.

Tu široke njive rode,
Is kuruzom zlatnom plode.
Senokoš pak bujna trava,
S kom se hrani tusta marva.

Tu šumice i gajići,
V kih pjevaju mili ftići.
A tam gori pak gorice,
Gde nam rodi sladko vince.

Od severa tiha Mura
A od juga hitra Drava;
Jedna drugu tak ljubiju
Kak dva srca skup se zliju.

Ljudstvo moje Medjimursko
Imaš blago i bogatstvo;
Ljubav bratsku pak vuči se
Od Mure i hitre Drave.

Medjimurje lépi naš kraj,
Živet ti Bog još dugo daj!
V Muri Dravi kolko kaplah —
Toliko ti Bog daj letah!

G. JURO GERENCSEK

Zdenec.

Tri putniki zestali su se jedanput pri nekojem zdencu. Jeden od njih bil je měster, drugi je bil poljodelavec starec oštoga deržanja, a tretji je bil dečarec, koj je na šenokoši ovce pasel. Nad zdencom bil je sledeći napis vu kamen vrčan: »Vzemite si mene za példu.«

Kak su si već zédju vgasili s bistro i hladnom vodom, premišljávali su si tē tri putniki od znamenovanje toga napisa. Mešter je prvi rekel: »Zdenec ov razléva neprestance svoju vodu po velikom prestoru; on prijemlje vu svojem dalešnjem tečenju potoke i réke, ter svoj posel završuje, kada postane silna i velika réka. Napis nas ov anda opomina, da moramo neprestance i nevtrudljivo delati, da si stem bogatstvo priskrbimo.«

Nato pregovori starec: »Meni se pak čini, da ov napis ima drugo znamenovanje. Zdenec ov okrépi svojom bistro i hladnom vodom dragovoljvo vsakoga, koj mu se približuje. Znamenovanje anda toga napisa je, da moramo svojemu bližnjemu pomoći i hasniti.«

Dečarec nije hotel na to nikaj odgovoriti, samo je mučal. Istom onda, kad su ga ovi dva zapitali, kak si pak on taj napis tolnači. Dečarec odgovori ovak: »Voda kojega mu drago zdenca nevalja nikaj, ako nije čista. Ako je zamazana i kalna, grusti se vsakomu; niti marha ju neće piti. Tko anda hoće, da bude poštenja vrčden, mora biti čist na duši i tēlu.«

GLÁD FERENCZ.

Kaj je novoga?

— **Njeg.** Velič. mnogo i mnogo dare i uspomene dajeju. Takov jedan dar je sad ne dugo dobio od jednoga tkalca. Samo da ov tkalec ne samo da mu uspomen daje, nego on je od njega još nekaj drugo prosil bil. Prosil ga najpre, da ga oslobodi od soldačije. Za ov zrok je jeden lépi svilni stolnjak naredil, vu kojim je molbenica bila zatkana. Okolo molbenice su pak svakojačke ruže bile zatkane, tak da je to veoma lépo bilo za gledati. Vu ovoj molbenici je tkalec prosil Njeg. Veličanstvo, da ga oslobodi od a soldačije, jerbo on bude više hasna napravil kod svoje meštrije, nego da bi soldat bil, nadalje svojega staroga i slepoga otca mora održati. Na svaki strani stolnjaka cimeri su bili Austrije, Bayerske, Belge i pod Habsburskim cimerom je bila slika Njeg. Veličanstva.

— **Vu Szabadki** Csákány Jánoša žena (jednoga meštra) 20. juniuša jednoga dečeca rodila, koj brez dve ruke i brez jedne noge došel na ov svet. Ako baš samo jednu nogu ima, zato se ipak dobro nahadja i sasvim je zdrav. Ali materina bolest je ne zaispisati.

— **Žalostni glasi** dohadjaju iz zemljah austrijanskih. Vu Saleburgu je opal debeli sněg. Isto tak vu Islu. Baden i Marienbad glosovita kupališća zasipana su sněgom i siromani stranjski, koji su vu ta kupališća došli, zamataju se vu zimске kapute i drhtajući od zime, vživaju se kupelnih lepota.

— **Čujemo**, da se vu Štrigovi nahadja zviranjek s kiselom vodom, koj je čisto zapušćen i nevaljan. Dobro bi bilo taj zviranjek dati dobro izčistiti i zatim previzitirati dati, ar da bi iz njega van došla čista kiselica, te. bi Štrigova na glasu i na penezih puno dobila. Prepručamo tu stvar gospodi štrigovkoj.

— **Vu Meklenburgu** blizu Rosštoka vušel je iz menažerije jeden orozslán, vtekul se je v jednu šumicu, gdje je više ženskah nutri bilo. Žene počele su od prevelikoga straha bežati a i orozslán za njimi. Na sreću nadošel je na žrebe, koje je taki reztrgal i ovak žene iz misli pustil. Čela okolica drhtala je od straha. Za par danov ipak su toga grabežljivca strelili soldati. Poglavarstva pazite, ako vam menažerija dojde, dajte gajbe predi previzitirati, nego dopustite, da se pri vas nastani!

— **Vu Pečuhu** pripetil se je oženj, gdje su pri gašenju i soldati pomagali. Kada je hiža čisto zgorela, začuje jeden stražmešter honvédski vu hiži detečji plač. S velikom prevzetnostju predere oblok, skoči vu žereću hižu i donese van dēte vu povojih. Ovo pripećenje tak je na njega delovalo, da je za kratki čas ponorel i vu strahoviti brigi navēke kričal: »Jaj meni, jeli nije još više ljudih nutri zgorelo!« Otpelali su toga vrēdnoga junaka taki vu špital.

— **Po Austriji** ne samo da je sněg opal, nego se vode rezlěva u i strahovitoga kvara dělaju. Kvar državni (orsučki) zbok porušenih i odplavljenih mostov i cestah iznaša 400 000 for. Žito i sěno po Galiciji sve je odplavljeno i sto jezer ljudih plače i javče prez kruha i prez stana.

— **Kak o drugih** novinah čtejemo, i naša Tisa počela se je pak groziti i već je na nekojih městih nasipe predrla, 32 oběine su do vezda već vu vodi.

— **Čudna vremena** živimo, mogli bi reći: Dinamitska vremena. Po vsud po světu lovimo zločince, koji s bombami i s dinamitom ljudstvo haraju. Ruske velikaše a istoga cesara ubili su s bombom pred par lét. Išli su već na nemškoga cesara, na talijanskoga kralja i na druge. Nezdavnja su pak vu Poli pri jednomu mesaru imenom Godina

pet kilogrammov dinamita našli. Morti i ov spada k anarhistom ili irredentištom, koji želiju světa s dinamitom vu strahu držati i ovak sebi na zločesti način hasna dělati.

— **Vu Budapeštu** našem glavnomu varošu bude se zidala oršučka hiža, koja bude koštala više milijunov. Vsaki dober domorodec mora se veseliti tomu, ar to bude palača vjedno spomenik na jezerolětni obstanak mile naše domovine, kraljevine Magyarske. To bude ona sgrada, koja nam bude med drugimi europejskimi naobraženimi narodi lice osvětlala i diku priskrbela ter pokazala, da nismo mi zadnji med naobraženimi narodi, nego spadamo vu red onih, koji naobraženje, věru, znanosti i umětnosti (kunšte) s njimi v red gojimo i s velikimi žrtvami podpiramo.

— **Kak službeni** dopisi povědaju, budemo imali slabo žitno lěto po orsagu. Drobni žitek je vu mnogih krajih naše domovine izkvarila hrdja. Sada bude takaj malo, nu gorice bole se kažeju akoprem se gdje opaza poznati kukec tortriks pilleriana, koj gorice unišćuje.

— **Vu Francuzkoj** zavládala je kolera, koja je kak vele, iz Khine k nam vu Europu donešena na ladji Osobito hara vu varošu Tulon zvanom.

— **Nesreća.** Vratišinski navučitelj je 6-ga o. m. ustrelil podbilježnika (notariu a) vratišinskoga. Ova nesreća se je pri podbilježniku pripetila, gde su obedva dobre volje bili. Podbilježnik nije hotel žganice piti, pak je navučitelj pušku vu ruke vzel i grozil se je (iz norije), da ga strelji, ako ne bude pil. Navučitelj se je tak dugo igral s puškom dok se ona spruži i čeli nabitek vu notariuša ide. Drugi dēn je siromak vumrl.

— **Čitamo**, da se vu našem Budapeštu nahadja glasovita umětnica imenom Špelterini, koja je na jednom visoko i daleko napetom vužetu tancala, gori si odnesla stolec, stol i stroška, namestila to pohižtvo na vuže i sedeć na stolecu gostila se. Drugiput pak odnesla je gor jako težki nabiti štuk i tam ga je spružila. Veli se na dalje, da je pogodila jednoga človeka, kojega bude gor nosila na hrbtu i s njim svoje kunšte kazala. Umětnicu ovu moremo pohvaliti a onomu prevzetnomu človeku želimo dobru zabavu na vužetu.

— **Dohadjaju glasi**, da je na Javi i na drugih kavinskih otokih nastal kavinski beteg, koj kavino drěvo unišćuje. To su zli glasi, koji budu i nam kavu podražali. Žene, kaj na to velite?

Nekaj od gospodarstva.

— **Vu južnoj Ameriki** sadašnjem vremenu za razplod cukora i vugorke potrebujeju. Jerbo znano, da vugorek više cukora ima vu sebi, nego li n. p. repa; i to je znano, da vugorek vu sebi 7 procentov cukora zadržava.

— **Neima takvoga dogovaranja**, koje bi tak brzo strudilo človeka, kak svinja, kaju moramo po nekojim putu tirati. Osobijo sroji to od one svinje, koja još nije tusta. Pri nas se najviše vidi, ako tko svinju pela ili tira, na zadnju nogu njoj vojku zveže. Vu takvim načinom je istina, da svinja ne more vuji, ali i to je istina, da tirač nemore mirno za njum iti, jerbo svinja kad na levo, kad na desno ide, samo jednak put si nezeme. Ne samo da tirač se jako zmuči, nego i siromašno živinče kojoj se u takovim načinom lahko i noga vtrgne. Vu Talijanskom je drugač (piše jeden gospodar) Tamo svinji na šinjak i medju prvami nogami vu križ jednu drugu vojku zvezeju onda pak prek trupla i to tak, da vezac (gomb) dojde odspot čreva, kraj vojku pak tirač drži. Ako svinja hoće na levopotegne vo ku na desnu stran i tak po naj širšim putu nju moči mirno tirati.

— **Ako hoćemo**, da guska za kratko vreme bude tusta, tak na ovo treba paziti: 1) Město tak malo mora biti, da se samo malo obračati more. 2) Naj nebude velika svetlost,

jerbo najbolje se tusti vu pol tmici. 3) Kuruzu soliti i keoj luk treba zmešati. 4) Kak je moguć vu miru ju pustiti 5) Vrēme za šopati, treba paziti.

— Ako hoćemo veliki i lēp hren imati, ponajpri e moramo taki kraj protuletja vu dobru izgnojenu zemlju 25—40 cm. dugo lanjsko korenje nutri deti, tak da budeju malo na pol lažeči i jeden red od drugoga 30—50 centimetrov daleko stati, odzger pak samo 5 centrov se pokopa.

Mak kakti nezdravo jelo govedski marhi.

Ako marše preodviše jede maka; to onda nije zdravo, to nam već vnoge pelde svedočiju. Takvo jedno pripečenje nam pi e jeden gazda. Najmre jedno ževinče koje je preodviše uak jelo, na zemlju se hitilo s nogami ritalo, a od vustih pak guste sline je pućalo. Samo za 10—15 minuti su ju s te kočum gorzdigli i onda to ževinče ništ ne znao za sebe, jerbo kotrige su bile kakti zamrtvene. Samo onda; kek je marvinski vračitelj-, koj je vračtvu dal, i zatim za 24 vure je opet to ževinče zdravo bilo.

Kuhanje šunke.

Ako se šunka dugo kuha, tak onda najbolša šunka se pokvari i teka zgubi. Prije nego šunku kuhat denemo, tak moramo delati kak spećenikum, koju peči hoćemo. Vrlo dobro 4. vure močit denemu vu vodu; zatim denemu kuhati i pomalem treba kuriti, dok se ne zmehki. Vu takvim načinom dobi vrlo dobrog teka.

Odgonetke.

Vidi 5. broja!

1. Školniki, jer moraju popěyati, ako su baš i žalostni.
2. Jer bi bilo bolje, dā ti jo pećen na stolu.
3. Jer ima više bělih ovcah nego li črnih.
4. Koje su najmenjše
5. Od vrata do repa.

Zagonetke.

6. Zakaj gledi človek, gda pije, vu vrć?
7. Kak daleko běži zajec vu šumu, kada ga psi tiraju?
8. Prez česa nemre mlinar mjeti, pak makar bi imel i gotov melin i vse kaj je vu njem trēba, vodu i žitu?

9. Dok imam vodu, pijem vino; gda neimam vodu, pijem vodu, tko sam?

10. Zakaj se mlēko precedjuje?

— Odgonetke slediju vu 7. broju. —

Listovnica uredništva.

Jednomu čitatelju „Medjimurja.“ Vi ste mi jeden list pisali, gde se proti čakovečkim kr kotarskim sudu tužite. Velite: da nega već pravie na svētu, ar ste vašu tužbu izgubili. Neznamo tko ste i odkud ste, ar neste se podpisali nalistu. Zbog toga zroka nemremo dragi priatelj vašega lista vu novine deti, pak ako bi se i podpisali ne bi ju vu novine postavili, ar bi vam s tem veliki kvar napravili. A to pak mi nećemo niti jednomu medjimureu. Budite osigureni, da gospoda sudci dobro znaju jeli ima tužitelj istinu ali neima, i tako sudiju. Hvala Bogu vu takovim orsagu živimo, gde dobre zakone i pravične sudce imamo, tak nemremo se bojati, da bi se prinas krivično sudilo! — Bog s vami!

CÉNA ŽITKA VU ČAKOVCU.

- Kuruzna na vagi prodana 100 klgr. od 6 fr, 35 kr. do 6 frt 45 kr.
- Hrž kupujeju od 7 frt. 50 kr. do 8 frt.
- Pšenicu od 9 frt. do 9 frt 50 kr.

KOLENDAR.

- Sunce izhaja: 10-ga julia vu 4-vur 11-min; zahaja vu 7-vur. 58-min
- Zadnji četvert bude: 15-ga vu 10-vur. 42-min. večer
- Stari kolendari veliju, da bude do 20-ga toplo i veliki viheri.

MARGITAI JOZSEF urednik i izdavatelj.

Fischel Filip

preporuča p. občinstvu svoju knjižaru
VU ČAKOVCU.

Pri njem se moreju dobiti školske knjige vu magjarskim, horvatskim i nemškim jeziku. Kolen: dari i druge spise za puk i za mladež. Osobito preporuča svojega izdanja sledeće njegove knjige

1) Praktični učevni tečaj za brzu i lahku nauku magjarskoga jezika po Dru F. Ahnu. priredjen po Anti Mólnáru polag njemačkóg izdanja od Ljudevit Nagy II. tečaj; čena je svakomu 50 kr.

Najlehkeši način za vučenje magjarskoga jezika.

2) Margitai Józsefa „Hórvát nyelvtan“ (Horvatska

slovnica) I. II tečaj; čena je svakomu 50 kr. — Ovde se takaj more dobiti papir, pera, olovke, tablice vu najbolšoj kakvoči.

Preuzima svaki štamparski posel, i vu svojoj izvrsno uredjenoj štamparnici brzo, lēpo i fal napravi. Takajše preuzima svako knjigovežarsko delo.